

# Stupavan

ROČNÍK I

číslo

11



INFORMAČNÝ SPRAVODAJ OBCE STUPAVA

---

Redakčná rada: Ing. Osvald Arpád (predseda), Vladimír Menci, Dr. Rácová Anna, Ing. Paulík Dušan, Jaderková Božena, Ladislav Kudijovský, Daráš Jozef, Puškáč Miroslav.

Vydalo Miestne osvetové stredisko v Stupave.

Povolené ONV Bratislava-vidiek - odb.kult. pod. čís.  
Kult.3-15/III-1984.

## DEJINNÝ VÝZNAM VOSR

VOSR predstavuje historický medzník vo vývoji sveta. Dôsledkom jej úspešného priebehu sa začína kvalitatívna zmena medzinárodných vzťahov tým, že sa postupne upevňuje a silnie prvý socialistický štát sveta - Sovietsky zväz. Hodnotenie významu VOSR zahrňuje aj ocenenie nesmierne významnej teoretickej a organizátorskej práce V. I. Lenina, ktorý tvorivým spôsobom rozvinul učenie Marxa a Engelsa v podmienkach imperialistického vývoja kapitalizmu. Úspech VOSR potvrdil správnosť Leninovej analýzy spoločenského vývoja a záverov, ktoré z nej odvodil.

Cárske Rusko sa v polovici 19. storočia dostáva do neustále sa prehĺbujúcej ekonomickej a sociálno-politickej krízy, ktorú urýchľujú také udalosti, ako porážka Ruska vo vojne s Japonskom v r. 1904-1905 a vojenské neúspechy v prvej svetovej vojne. Prehĺbuje sa nespokojnosť väčšiny spoločnosti s cárskym samoderžavím. Dôsledne revolučný program riešenia ekonomických a sociálno-politických problémov cárskeho Ruska vypracovali bolševici, ktorí v ňom požadovali zvrhnutie cárizmu a realizáciu revolučných premien spoločnosti s cieľom budovania socializmu.

Vzhľadom na aktuálny odkaz VOSR pre dnešok - dobu, v ktorej sa vyostriло medzinárodné napätie je treba

zdôrazniť, že VOSR sa začala v predposlednom roku prvej svetovej vojny a prvým dokumentom, ktorý vydáva bolševická vláda je Dekrét o mieri vydaný 8. novembra 1917, v ktorom sa obracia na národy a vlády a aj na robotníkov a roľníkov, s návrhom rokovať o spravodlivom a demokratickom mieri. Tento dekrét spolu s Dekrétom o pôde, ktorý vyhlasuje zrušenie statkárskej pôdy a radikálnu pozemkovú reformu spolu s vypracovaním marxistického programu riešenia národnostnej otázky, ktorý vychádza z uznania rovnoprávnosti národov a práva národov na sebaurčenie revolučne pôsobil aj v ostatných krajinách sveta. Významne ovplyvnil situáciu v súvislosti s rozpadom Rakúsko-Uhorska a vznikom národných štátov na jeho troskách. Ťiže má veľkú dôležitosť aj pre vznik Československa - 28. 10. 1918.

Veľkú pozornosť muselo spočiatku Sovietske Rusko venovať obrane svojej existencie a výsledkov revolúcie pred domácimi a zahraničnými nepriateľmi, ktorých nepriateľské úsilie vrcholilo počas občianskej vojny a zahraničnej intervenície v r. 1918-1920. V počiatočnom období od novembra 1917 do februára 1918 sa revolučná moc opierala najmä o 40 000 príslušníkov Červených gárd, ďalej aj o vojakov a námorníkov cárskej armády, ktorí sa pridali na stranu revolúcie. Pre sformovanie ozbrojených síl ZSSR je významný 15. január 1918, keď bol prijatý Dekrét o vytvorení robotnícko-roľníckej Červenej armády a 29. január 1918, keď bol prijatý Dekrét o vytvorení robotnícko-

rolníckeho Červeného námorníctva. Porážku kontra-revolučných síl dovŕšila Červená armáda v r. 1922 obsadením Vladivostoku a likvidáciou bánd basmačov v Strednej Ázii v r. 1923. V roku 1922 vznikajú podmienky pre to, aby sa zásadným spôsobom riešilo usporiadanie vzťahov medzi národmi a národnosťami Sovietskeho Ruska. Za základnú formu usporiadania bola prijatá federácia, a tak 30. 12. 1922 vzniká ZSSR - prvý socialistický štát sveta. Tento musel prekonať veľa prekážok, aby prelomil diplomatickú blokádu na medzinárodnej scéne. ZSSR realizuje budovanie socializmu s postupným vyrovnávaním úrovne rozvoja jednotlivých národov a národností. Na dôkaz sily a schopností, ktoré tvorivý prístup umocnili aspoň jeden ekonomický údaj. V roku 1913 vyrábalo Cárské Rusko 10-krát menej strojov ako Veľká Británia a 18-krát menej ako Nemecko. Celková priemyselná výroba ZSSR však v polovici 70-tych rokov prevyšovala produkciu NSR, Veľkej Británie a Francúzska spolu.

Jozef K l a v e c  
odb. asistent Ústavu r  
marxizmu-leninizmu UK Bra-  
tislava

## VIEME ŽIŤ AKO DOBRÍ SUSEEDIA ?

Skôr, ako uvedieme už konkrétne príklady zo sféry susedských vzťahov, je potrebné vysvetliť podstatu socialistického chápania vlastníctva, vlastníckeho práva. A pretože susedské vzťahy sú vytvárané medzi vlastníkmi nehnuteľností majúcich spoločné hranice, pôjde o objasnenie vlastníctva k nehnuteľnostiam, t.j. pozemkom a stavbám. Nehnuteľnosťami podľa § 119 odst. 2 obč. zák. sú pozemky a stavby spojené so zemou pevným základom. Stavby sú teda vecou samostatnou, nie sú súčasťou pozemku, na ktorom stoja.

Vzťahy k nehnuteľnostiam sú vzťahmi vlastníckymi, sú teda vzťahy jednotlivcov alebo kolektívu k pozemku, či k stavbe, a sú to vzťahy upravené právom. Možno teda povedať, že vlastník je opatrený právom používať nehnuteľnosť vo svojom záujme a obsahom tohoto jeho vlastníckeho práva je oprávnenie užívať, disponovať a držať vec - nehnuteľnosť. Pritom je dôležitý rozdiel medzi vlastníctvom socialistickým, osobným a súkromným s chladom na nehnuteľnosti.

V nasledujúcej časti sa budeme zaoberať osobitne pozemkami a budovami.

Pozemky môžu byť len vo vlastníctve socialistickom alebo súkromnom. Ani stavebné parcely, ani záhradky nemôžu byť vo vlastníctve osobnom. Je to preto, že pôda je vždy potencionálnym výrobným prostriedkom,

a tým stráca charakter vecí, ktoré môžu byť predmetom osobného vlastníctva - tie majú charakter spotrebiteľský.

Budovy môžu však byť vo vlastníctve osobnom, napr.: ako rodinné domky. Môžu byť aj vo vlastníctve súkromnom a socialistickom.

Proti neoprávneným zásahom je chránené osobné i súkromné vlastníctvo.

Okruh rozporov vznikajúcich v susuedských vzťahoch neoprávnenými zásahmi susediacich vlastníkov je široký. Postupne budú na stránkach stupavského spravodaja uvádzané príklady najčastejšie sa vyskytujúcich sporov medzi susediacimi spoluobčanmi.

Jedným z často sa opakujúcich nešvárov, z ktorých vznikajú problémy medzi susedmi, je neoprávnená stavba. A o nej si povieme v budúcom čísle spravodaja.

JUDr. P i n t e r  
právník OŠM

## 25. výročie Ľudovej školy umenia v Stupave

V tomto školskom roku ĽŠU v Stupave oslávi 25. výročie svojho založenia. Toto výročie je príležitosťou k bilancovaniu a zhodnoteniu dlhoročnej usilovnej práce pedagógov a rodičov.

Podnantom k založeniu ĽŠU bol dlhodobý seriózný záujem obyvateľov na jednej strane a absencia iných možností mimoškolskej umeleckej výchovy pre deti a mládež na strane druhej. Podchytiť záujmy a rozvíjať talenty sa v nových podmienkach budovania socialistickej spoločnosti stalo neodkladnou úlohou. Jej realizácia sa však vo svojich začiatkoch stretávala s nemalými ťažkosťami. ĽŠU v Stupave bola založená v roku 1959 a svoju pedagogickú činnosť realizovala v mimoriadne sťažených podmienkach. Postrácalo sa akékoľvek materiálne vybavenie, vyučovalo sa v starej budove ZDŠ, na jedinom klavíri.

Prvý riaditeľ Hugo Dunaj, s učiteľmi Pavlom Gubalom a Katarínou Kupkovičovou začali vyučovať 40 detí. K takejto neuspokojivej situácii bolo oprávnené vznesených veľa kritických hlasov, pretože v tom čase odišli Dunaj i Gubal a na škole zostala jedna učiteľka a 24 detí. Odbor školstva ONV okresu Bratislava vidiek poveril vedením školy s. Drahomíru Horváthovú, ktorá do svojej funkcie nastúpila 9. 2. 1961. V škol-



skom roku 1961/62 nastúpili dvaja noví učitelia - M. Šimkovičová a G. Beseda, do školy sa zapísalo 93 žiakov na nástroje: klavír, husle, akordeón. Vyučovalo sa v budove vtedajšieho hasičského depa.

Po reorganizácii hudobného školstva v školskom roku 1962/63 získala hudobná škola nový názov - Ľudová škola umenia. Z prvých absolventov školy dve žiačky pokračovali v štúdiu na Konzervatóriu. Od roku 1962/63 sa začína do práce ĽŠU aktívne zapájať ZRPŠ. Jeho zakladajúcim členom a prvým predsedom bol Vojtech Erdélyi. Za jeho pomoci boli nadviazané družobné kontakty s ĽŠU v Orechove.

V roku 1963 boli v hudobnom odbore otvorené ďalšie triedy, čím sa škola rozšírila na tri klavírne triedy, jednu triedu v hre na husle a violoncello, dve na akordeón a jednu v hre na dychové nástroje. V piatom roku svojho pôsobenia mala škola 148 žiakov. Založením tanečného odboru roku 1967 sa rozšíril stav žiakov na 223.

Priestory využívané školou sa ukázali byť z bezpečnostných a hygienických dôvodov nevyhovujúce a boli na príkaz krajského hygienika úradne zatvorené. V roku 1969 sa škola presťahovala do budovy, v ktorej pôsobí dodnes.

Od 1. 9. 1973 začína na škole pracovať pod ve-

dením s. Ottu Šimkoviča literárno-dramatický odbor. V roku 15. výročia založenia školy - v roku 1974 ju navštevovalo 236 žiakov. Po založení výtvarného odboru v r. 1975 bola škola plne organizovaná-

V decembri 1978 nastupuje s. D. Horváthová do funkcie ÚŠI na MŠ SSR, funkciu riaditeľky preberá s. Mária Hledíková. Pod jej vedením škola zaznamenala ďalší rast. Rozširuje sa hudobný odbor vedením výuky na plechové dychové nástroje a výtvarný odbor prijatím učiteľky na polovičný úväzok. Od 1.9. 1983 je s. Hledíková zo zdravotných dôvodov uvoľnená z funkcie riaditeľky LŠU, zostáva pracovať ako učiteľka spevu a hudobnej náuky.

Funkciu riaditeľa LŠU preberá s. Peter Drlička, ktorý dovtedy pôsobil ako externý učiteľ hry na klarinet.

V súčasnosti, v jubilejnom dvadsiatopiatom roku existencie LŠU, ju navštevuje celkovo 400 detí. Svoje záujmy a talent môžu rozvíjať v štyroch odboroch: Hudobnom: hre na klavír, akordeón, husle, gitare, zobcovej a priečnej flaute, klarinete, saxofóne, trúbke, trombone a spev. Žiaci popri praktickej výuke na nástroji navštevujú aj hudobnú náuku, kde získavajú vedomosti z hudby a jej dejín.

Tanečnom: v tomto odbore žiaci získavajú vedomosti a praktické skúsenosti v tanci klasickom, ľudovom a vý-

razovom.

Literárno-dramatický odbor: cieľom jeho práce je viesť žiakov k poznávaniu krás jazyka, k správnej práci s jazykovými prostriedkami v zmysle umelecko-dramatickej výchovy.

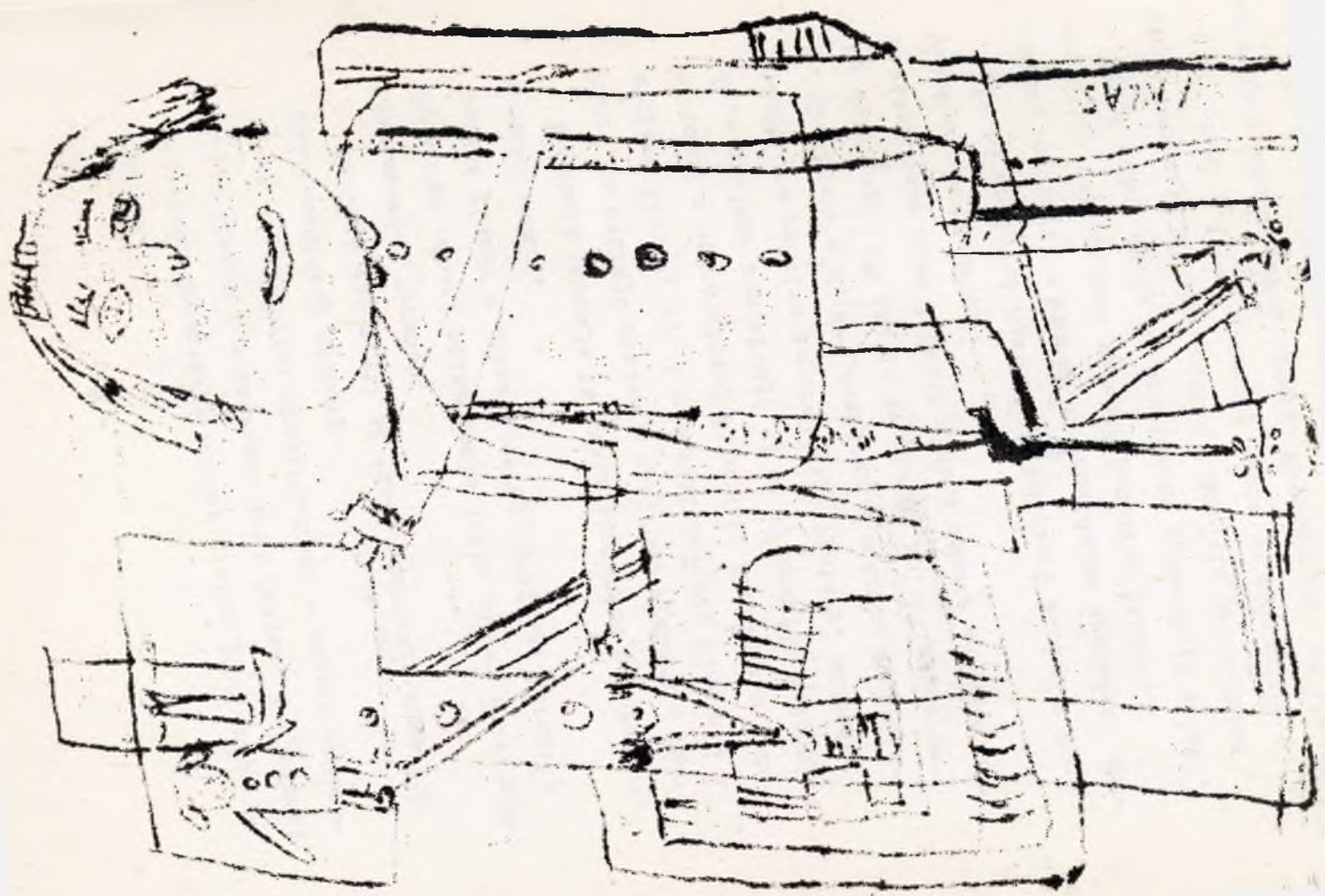
Získané vedomosti si žiaci preverujú v malých javiskových formách.

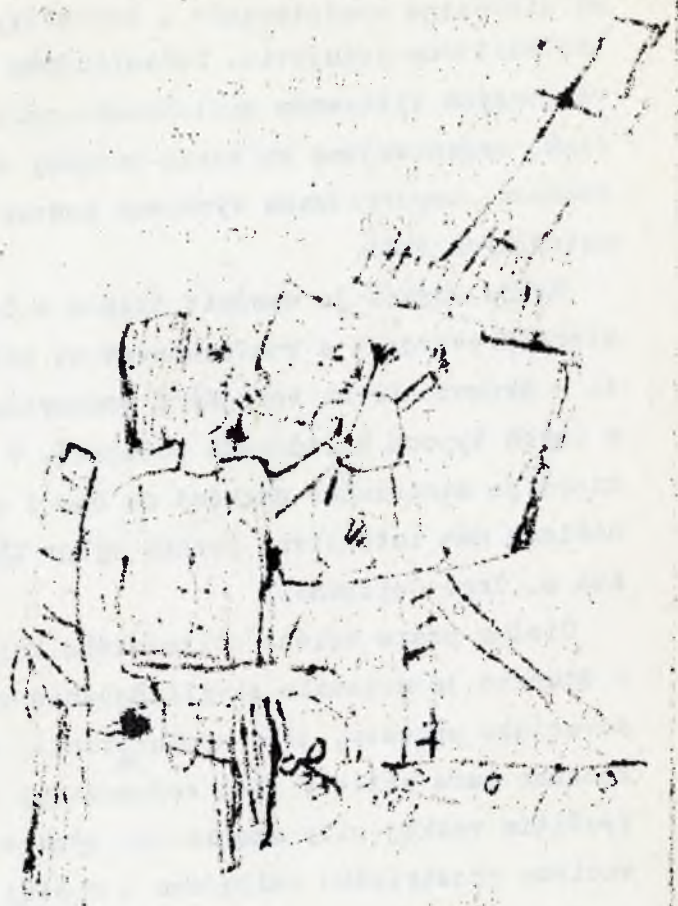
Výtvarný odbor: pedagógovia tohto odboru rozvíjajú talent žiakov v oblasti maľby, grafiky, keramiky a modelovania.

Na škole pracuje 16 kvalifikovaných odborníkov, ktorí sa usilujú nielen o umeleckú výchovu a rast svojich žiakov, ale i o skvalitňovanie vlastnej umelckej a pedagogickej činnosti. Niektorí z pedagógov aktívne koncertujú aj na významných hudobných fórach, respektíve usporadúvajú výstavy. Súdružky M. Hledíkovu a M. Krajčovičovú a súdruha P. Drličku delegovalo MŠ SSR do tvorivého kolektívu, spracovávajúceho nové dočasné učebné osnovy s celoslovenskou pôsobnosťou.

LSU má družobné kontakty s hudobnou školou v Mossongarovi, s ktorou si pravidelne vymieňame skúsenosti a realizujeme výmenné koncerty žiakov.

Žiaci našej školy sa pravidelne zúčastňujú súťaží, ktoré vypisuje MŠ SSR, súťaže "Melódie priateľstva", "ZSSR očami detí"; výtvarný odbor sa zúčastňuje aj v vybraných zahraničných súťaží. Navštevujeme so žiak-





SUCHOV P. S.

ILUSTRÁCIE ŽIAKOV VÝTVARNEHO ODBORU LŠU

mi divadelné predstavenia , koncerty, výstavy a iné kultúrne podujatia. Zúčastňujeme sa na akciách venovaných významným spoločensko-politickým výročiam, organizujeme kultúrne brigády v Domove dôchodcov, usporadúvame výchovné koncerty pre deti materských škôl.

Našou snahou je umožniť žiakom v čo najväčšej miere preverovať a konfrontovať si svoje vedomosti a skúsenosti na verejných koncertoch, výstavách a iných typoch kultúrnych podujatí. V tejto práci, ktorá je mimoriadne náročná na čas i na finančné náklady nám intenzívne pomáha výbor ZRPS pod vedením s. Ing. Geisseho.

Cieľom práce celého učiteľského kolektívu LŠU v Stupave je neustále skvalitňovanie výchovno-vyučovacieho procesu, jeho obohacovanie, výsledkom ktorého bude aktívny rast vedomostnej úrovne žiakov. Využitím veľkej sily umenia ako výchovného a vzdelávacieho prostriedku usilujeme o rozvoj mládeže po stránke mravnej i estetickej a stvárňovaním kultúrnych záujmov detí a mládeže naplňujeme požiadavku výchovy esteticky rozvinutej osobnosti. Tento náš cieľ je v súlade s vytýčeným celospoločenským programom estetickej výchovy obyvateľstva ČSSR.

Peter D r l i č k a  
riaditeľ LŠU

OSVETOVÉ STREDISKO V STUPAVE

pozýva Vás na

VÝSTAVU MILANA SPÁLA

PLAGÁT BOJUJÚCI

Otvorenie výstavy bude v piatok, 16.11.1984  
o 17.00 hodine na Miestnom osvetovom stredisku.  
Výstava bude otvorená do konca decembra.

## H R A D P A J Š T Ů N

Na sever od Bratislavy, nad útulnou malou slovenskou dedinkou Borinkou, na najvyššom strmom brale vyčnievajúcom z jedného výbežku Malých Karpát, v družine mohutných vrchov a v lone utešenej prírody čnejú mohutné zrúcaniny hradu Pajštún.

Meno hradu Pajštún pochádza z mena indického kráľa Porustia, ktorý bol veľmi silný a statočný.

Skalnaté útesy jeho tela stoja tu tiché, zadumané. Tieto múry videli živé obrazy stredovekého života a opájali sa jeho rytierskou romantikou. Koľko podivných myšlienok rozvíri nám dušu. Zapadlé storočia ožívajú a s jasotom sa vracajú medzi ošarpané múry, z ktorých fantázia vytvára nádherné siene, ozdobené starými zbraňami, zástavami, pokrovcami. Vidíme pyšného hradného pána, počujeme štrnganie mečov a ostrôh na kamennom nádvorí. Ale džajot kavok nás prebudí zo snenia a pred nami stoja už zasa len strapaté múry obrastlé machom.

Vznik hradu Pajštún je nám neznámy. Bol pravdepodobne založený manželkou Przemysla Otakára I. Konstanciou v roku 1230. Prvá písomná zmienka o hrade je z roku 1349. Od XIV. do XVI. storočia vládnu tu grófovia pezinskí a svätojurskí. Roku 1346 je majetkom Hedvigy Marcalovej, vdovy Petra, grófa svätojurského. Po vymretí rodiny chýrných a mocných grófov pezinských a svätojurských, ktorí vládli na širokom okolí ohromnými majetkami, prešiel hrad



do vlastníctva kráľovského.

Roku 1550 prepustil panovník hrad a s ním súvisiace statky Gašparovi Seredskému, po ktorého smrti ho prevzal s tým istým právom jeho syn Juraj Šeredy.

Roku 1552 prešiel hrad záložným právom na grófa Ecca zo Salmu a Neuburgu.

Rok 1583 drží hrad a panstvo v zálohe za 80 tisíc toľrov gróf Július zo Salmu.

Roku 1592 dostal od cisára Rudolfa II. povolenie vymeniť hrad aj s panstvom od grófa Juliusa Salma Mikuláš Pálffy. Toto právo postúpil svojej najstaršej sestre Kataríne a jej manželovi. No v roku 1599 predsa len on prevzal hrad a k nemu patriace statky do užívania.

Po jeho smrti zdedila hrad a panstvo jeho žena Mária rodom Fuggerová a ich synovia Štefan, Ján, Pavel a Mikuláš Pálffy, a to na základe kráľovskej darovacej listiny zo dňa 7. júla 1603. Roku 1619 sa matka so synmi o celý majetok rozdelila. Hrad Pajštún pripadol Pavlovi Pálffymu, ktorý zastával toho času hodnosť krajinského palatína.

Hrad bol v tej dobe už vo veľmi zanedbanom stave. Nový majiteľ palatín Pavel Pálffy dal ho s veľkými nákladmi opraviť a pristavil k nemu značnú časť. Neskôr si majiteľ hradu postavil pohodlné sídlo v Stupave, a tak pysný hrad Pajštún nakoniec

ostal prázdny. Od tej doby utíchol rušný život na hrade, hrad začal pustiť a rozpadávať sa.

Roku 1735 zdedila hrad a panstvo vetva druhorodeného syna Rudolfa Pálffyho. V polovici XVIII. storočia zhorela strecha a značná časť hradu. Roku 1810 vyhodilo francúzske vojsko cisára Napoleona veľkú časť hradu do povetria. Roku 1825 sú majiteľmi hradu Leopold IV. a jeho brat Arnošt. Neskôr prešiel hrad do majetku grófov Károlyiovcov.

Z hradu je úchvatný a ojedinelý výhľad na rozľahlé okolie. Na východnej strane sú krásne lesy na západe pomoravské roviny s peknými dedinami. Vidíme z neho aj dva rakúske hrady - Hainburg a Hasenburg. Dňa 7. augusta 1879 bol svetoznámy maďarský spisovateľ Moric Jókai na výlete pri zrúcaninách hradu Pajštún, kde si urobil niekoľko skýc, a pritom navštívil aj Stupavu.

Neradi opúšťame tohoto svedka dávno zašlých čias, obzrieme sa ešte raz dookola.

Rad hradom rozhostuje sa mŕtvu klud a šiere ticho. Zub času hľadá bez ustania a odychu staré mury a tu-tam daktoré z balvanov víchrica vyvrátila z ich miesta.

Roky letia. Sláva hradu navždy zmizla a bývalé hrde panské sídlo opustené hľadí k modrej oblohe.

ZÁVODNÝ KLUB ROH CEMENTÁR STUPAVA

Milé pionierky, pionieri, milé deti !

Každoročne, v Mesiaci československo-soviet-  
skeho priateľstva organizujeme pre Vás Detský  
filmový festival.

I v tomto roku sme pripravili pre Vás tieto fil-  
my:

- 18. decembra: KALEIDOSKOP čsl kl
- 19. decembra: KOCÚR V ČIŽMÁCH sov kl
- 20. decembra: VODNÉ DETI poľ kl
- 21. decembra: LETNÝ STROM RADOSTI slov kl
- 22. decembra: VTÁČATKÁ, ZVIERATKÁ, DETI sov kl

Filmy v uvedené dni budú premietané vždy o 16,00  
hodine.

TEŠÍME SA NA VAŠU ÚČASŤ!

KINO - KINO - KINO - KINO - KINO - KINO - KINO - KINO

d e c e m b e r 1984

4. 12. NEKLAĎTE DIABLŮM PASCE - sov. film, kl mp

mládeži přístupný, +1,-

---

7. 12. LET S KOZMONAUTOM - sov. film, šup mp

mládeži přístupný,

---

11.12. 24 HODÍN V DAŽDI - bul. film; kl mp

mládeži přístupný

---

14.12. EXCALIBUR - angl. film, kl mn vstup:6.-,7.-,8.-

mládeži neprístupný

---

18.12. MUŽ NIE JE ŽIADÚCI - slov. film, kl mn

mládeži neprístupný, +2.-

---

21.12. KAGEMUSA - jap. film, kl mn

mládeži neprístupný, +2.-

---

25.12. LEN NIJAKÚ PANIKU - maď film, kl mp

mládeži přístupný, +2,-

---

28.12. INÝ MUŽ, INÁ ŠANCA - franc. film, kl mn

mládeži neprístupný, +2.-

---

mládežnícké filmy:

2. 12. MUŽ S VEĽKÝM "M" - rum. film, kl
- 
9. 12. AKO JE ŤAŽKÉ STAŤ SA ŠVAJČIAROM - nsr, kl+2
- 
- 16.12. ORCHESTER BEZ MENA - bul. film, kl +1.-
- 
- 23.12. BIELA STUŽKA V TVOJICH VLASOCH - slov. film,kl
- 
- 30.12. SOM HEREČKA - sov. film, kl
- 

Detské filmy:

2. 12. JURÁSEK - čsl. film, kl
- 
9. 12. PRVÁČIKOVIA - sov. film, kl
- 
- 16.12. POPLACH V OBLAKOCH - čsl. film, kl
- 
- 23.12. CHLPÁČ A ŠPUNT - sov. film, kl
- 
- 30.12. Z ROZPRÁVKOVEJ RÍŠE - pol. film, kl
- 

Začiatky predstavení:

detské	o 14,00 hodine
mládežnícke	o 17,00 hodine
večerné	o 19,30 hodine

O B S A H

1. Dejinný význam VOSR ..... str. 1
2. Vieme žiť ako dobrí susedia ? ..... str. 4
3. 25. výročie založenia ĽSU v Stupave ..... str. 6
4. Ilustrácie žiakov ĽSU - výtvarný odbor ... str.10
5. 25. výročie založenia ĽSU - pokračovanie . str.12
6. Výstava Milana Spála - pozvánka ..... str.13
7. Hrad Pajštún ..... str.14
8. Detský filmový festival - pozvánka ..... str.17
9. Kino ..... str.18



